

VALTIONEUVOSTON ASETUS SAIRAUSVAKUUTUSMAKSUJEN MAKSUPROSENTEISTA VUONNA 2023

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Sairausvakuutuksen rahoituksesta säädetään sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvussa, jossa rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen rahoitukseen.

Sairausvakuutuslain 18 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan lain 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut. Maksuprosentista säädetään sanotun 23 §:n 2 momentin mukaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin alittaisi 0,45 prosenttia tai ylittäisi 0,75 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta lain 14 ja 16–19 §:ssä tarkoitetusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, on maksuprosentista säädettävä lailla.

Sairausvakuutuslain 18 luvun 24 §:n 4 momentin mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuprosentit sekä yrittäjän lisärahoitusosuuden suuruus tarkistetaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

2. Valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä Kelan sairausvakuutuslain 18 luvun 28 §:n mukaisesti laskelmiin perustuen. Valmistelun yhteydessä on kuultu seuraavia tahoja: Kansaneläkelaitos, verohallinto sekä keskeisten työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen edustajat.

3. Nykytila

3.1. Sairaanhoitovakuutuksen rahoitus

Sairaanhoitovakuutuksen etuuskuluina rahoitetaan Kelan maksamia lääke-, matka- ja hoitokustannusten, lääkärinpalkkioiden ja hammaslääkäripalkkioiden korvauksia, kuntoutuskuluja ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusturvaosuuteen kuuluvia sairaanhoitokuluja sekä vuoden 2020 loppuun saakka Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle maksettavia korvauksia.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitus on jaettu siten, että vakuutetut rahoittavat etuuksista ja toimintakuluista 33 prosenttia ja valtio 67 prosenttia. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu määrätään pääsääntöisesti vakuutetun kunnallisverotuksessa verotettavan tulon taikka yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen vahvistetun työtulon perusteella.

Sairaanhoitovakuutuksen kulut (milj. euroa) vuosina 2021-2023			
* = Arvio			
	2021	*2022	*2023
Lääkkeet	1 711,3	1 802,4	1 839,2
Lääkäripalkkiot	51,3	56,1	28,8
Hammaslääkäripalkkiot	45,3	46,1	50,9
Tutkimus- ja hoito	70,9	87,4	6,8
josta koronarokotekorvaukset	0,7	2,0	0,0
Matkat	317,6	328,2	341,2
YTHS	5,2		
Mata -sairaanhoito	2,0	3,9	3,5
EU-säännöksiin perustuvat sairaan- hoitokorvaukset	39,9	36,4	54,1
Kuntoutuspalvelut	454,8	470,8	512,3
Työkyvyn arviointi	0,0	0,2	0,2
Etuudet yhteensä	2 698,3	2 831,5	2 837,0
Sairaanhoitovakuutuksen toimintakulut	147,6	155,0	169,5
8 % kulujen kasvusta	15,0	10,7	0,4
Omaisuuksien tuotot	4,0	0,2	6,6
Takautumissuoritukset ja lääkekor- vausten palautusmaksut	38,2	52,2	40,2

Sairausvakuutusrahaston sairaanhoitovakuutuksen kuluina maksettavien etuuskulu-
jen määräksi arvioidaan vuonna 2023 yhteensä noin 2 837,0 miljoonaa euroa. Ku-
luina otetaan huomioon myös sairaanhoitovakuutuksen osuus Kelan toimintakuluista,
vuonna 2023 noin 169,5 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksujen määrittelyssä otetaan
lisäksi huomioon lisäksi kahdeksan prosenttia sairaanhoitovakuutuksen etuuskulu-
lujen muutoksesta eli noin 0,4 miljoonaa euroa, sekä vähennyksenä takautumissuori-
tuksia ja lääkekorvausten palautusmaksuja noin 40,2 miljoonaa euroa. Etuuskuluista
EU-säännöksiin perustuvat sairaanhoitokorvaukset, arviolta 54,1 miljoonaa euroa,
rahoitetaan valtion menoista, joten niillä ei ole vaikutusta sairausvakuutusmaksuihin.
Myös koronarokotekorvaukset rahoitetaan kokonaan valtion menoista.

Etuuskulujen arvioidaan kasvavan 5,5 milj. eurolla (noin 0,2 prosenttia) vuodesta
2022.

Sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan sairausvakuutuslain 18 luvun 23
§:n 1 momentin mukaan vuosittain siten, että sairaanhoitomaksun tuotoilla ja valtion
rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut. Vakuutusmaksuja ja
valtion osuutta vahvistettaessa otetaan lisäksi huomioon sairausvakuutuksen rahoit-
usomaisuuden arvioitu vaje tai ylijäämä edelliseltä vuodelta. Vajasta syntyy, jos
sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuus alittaa kahdeksan prosenttia sairausvakuu-
tuksen kuluista ja ylijäämää, jos rahoitusomaisuus ylittää 12 prosenttia mainituista
kuluista. Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuuden vuonna 2022 arvioidaan ole-
van noin 9 prosenttia mainituista kuluista, joten vuodelle 2023 ei siirry ali- tai ylijää-
mää.

Koronavirusepidemian arvioidaan vaikuttavan sairaanhoitovakuutuksen menoihin. Erilaisia koronatestejä on otettu tutkimuksen ja hoidon korvausten piiriin 1.4.2020 alkaen. Koronavirustestien arvioidaan lisäävän korvausmenoja noin 46 milj. euroa vuonna 2022. Koronarokottamisen kustannusten arvioidaan olevan noin 2 milj. euroa vuonna 2022.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusta koskevissa laskelmissa on otettu huomioon seuraavat vireillä olevat lainmuutoshankkeet ja talouskehitys valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaisesti:

Lääkekaton vuosiomavastuun jäädytys vuoden 2022 tasolle vuonna 2023 (HE 236/2022).

Lääkäripalkkioihin sekä tutkimukseen ja hoitoon kohdistuu leikkauksia vuodesta 2023 alkaen. Yhteensä säästetään noin 64 milj. euroa (HE 237/2022)

Lääkekorvauskulujen valtionosuuteen tavoitellaan 46 milj. euron säästöjä vuonna 2023 (VN/15071/2022).

Valtion ansio- ja pääomatuloverosta tehtävät vähennykset siirtyvät nykyistä suuremmalta osalta valtion verotuksesta tehtäviksi, joten sairaanhoitomaksusta vähennettävä osuus pienenee (HE 241/2020). Verosta tehtävien vähennysten siirtyminen kasvattaa palkka- ja yrittäjätulojen maksupohjaa vuonna 2023.

Matkakuluvähennyksen korotusten jatkaminen vuodelle 2023, perusvähennyksen korotus ja työtulovähennyksen enimmäismäärän korotus 60 vuotta täyttäneille (HE 153/2022).

Rajat ylittävän terveydenhuollon (HE 138/2022) ja paperittomien terveydenhuollon lakimuutos-esitysten (HE 112/2022) vaikutukset on huomioitu 1.1.2023 alkaen.

Kelasta saatujen laskelmien jälkeen on lainmuutoshankkeissa tullut esiin seuraavia muutostarpeita, jotka on myös huomioitu valtion vuoden 2023 talousarvion täydennyksessä:

Lääkekorvauskulujen valtionosuuteen tavoitellaan 35 milj. euron säästöjä aiemman 46 milj. euron sijaan vuonna 2023. Muutos lisäisi vakuutettujen rahoitusosuutta noin 5 milj. euroa.

Koronatutkimuksen ja koronarokottamisen korvaamisen jatkaminen sairaanhoitovakuutuksesta. Väliaikaisten säännösten voimassaolon kesto on tällä hetkellä avoinna. Koronarokottamisen kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen ja sen valtio rahoittaa kokonaan. Koronatutkimusten kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan 5–10 milj. euroa riippuen siitä, millä ajalla väliaikaiset säännökset olisivat voimassa. Arvio on laskettu oletuksella, että säännökset olisivat voimassa 30.6. tai 31.12.2023 saakka. Vastaavalla oletuksella vakuutettujen rahoitusosuuden arvioidaan olevan 1,5–3 milj. euroa.

Näillä muutoksilla ei ole vaikutusta esitettyjen vakuutusmaksujen tasoon.

3.2. Työtulovakuutuksen rahoitus

Työtulovakuutuksen etuuskuluja ovat sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä kuntoutusrahat. Työtulovakuutuksen kuluja ovat myös työnantajille maksettavat korvaukset vanhempainpäiväraha-ajan vuosilomakustannuksista ja vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista sekä työterveyshuollon järjestämisestä lukuun ottamatta vuoden 2020 loppuun saakka maksettavia Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle (YTHS) maksettavia korvauksia, jotka näkyvät vielä vuoden 2021 toteumassa pienissä määrin.

Työtulovakuutus rahoitetaan valtion osuudella, työnantajien sairausvakuutusmaksulla sekä vakuutettujen päivärahamaksulla. Työnantajan sairausvakuutusmaksu määräytyy työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella (laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta 771/2016). Päivärahamaksun maksuperuste määräytyy sairausvakuutuslaissa tarkoitetun palkkatulon ja yrittäjätulon perusteella.

Kelan toimittaman selvityksen mukaan sairausvakuutusrahaston työtulovakuutuksen korvaus- ja etuuskulujen yhteismääräksi vuonna 2023 arvioidaan noin 2 951,0 miljoonaa euroa. Työtulovakuutuksesta rahoitettavina kuluina otetaan huomioon myös työtulovakuutuksen osuus Kelan toimintakuluista, noin 91,3 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksujen määrittelyssä otetaan lisäksi huomioon kahdeksan prosenttia työtulovakuutuksen etuuskulujen vuotuisesta muutoksesta (laskusta), noin -3,8 miljoonaa euroa.

Etuuskulujen arvioidaan laskevan noin 46 milj. eurolla (-1,5 prosenttia) vuodesta 2022.

Työtulovakuutuksen kulut (milj. euroa) vuosina 2021 - 2023			
* = Arvio			
	2021	*2022	*2023
Sairauspäivärahat	1 031,3	1 225,6	1 081,1
josta tartuntatautipäiväraha	115,4	275,0	85,0
Vanhempainpäivärahat	1 046,7	1 074,6	1 110,5
Perhevapaakorvaus	54,2	52,2	53,1
Mata –päivärahat	2,4	4,7	4,2
Yrittäjien lisäpäivärahat	7,8	9,6	10,0
Kuntoutusrahat	218,0	248,5	292,6
Työterveyshuolto	366,9	382,1	399,5
Etuudet yhteensä	2 727,3	2 997,3	2 951,0
-valtion osuus	317,0	350,8	372,9
-vakuutusmaksuilla rahoitettavat	2 410,3	2 646,5	2 578,1
Työtulovakuutuksen toimintakulut	79,5	83,4	91,3
8 % kulujen kasvusta	18,1	21,6	-3,8
Omaisuuksien tuotot	2,2	0,1	3,6

Vuonna 2023 työtulovakuutuksen kuluista (ilman perhevapaakorvausta, yrittäjien lisärahoitusosuutta ja valtion osuutta) työnantajien sairausvakuutusmaksulla rahoitetaan noin 54 prosenttia ja palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksulla noin 46 prosenttia.

Valtio rahoittaa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vakuutetun vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Niiden määräksi arvioidaan vuonna 2023 yhteensä noin 262,6 miljoonaa euroa. Lisäksi valtio rahoittaa 5 prosenttia muutoin vakuutuksen kautta rahoitettavista sairaus- ja vanhempainpäivärahoista sekä kuntoutusrahasta, vuonna 2023 noin 108,8 miljoonaa euroa sekä yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa noin 1,5 miljoonalla eurolla.

Työnantajan sairausvakuutusmaksulla rahoitetaan työnantajalle maksettavat perhevapaakorvaukset, arviolta 53,1 milj. euroa. Perhevapaakorvaus korottaa työnantajan sairausvakuutusmaksua arviolta 0,06 prosenttiyksikköä vuonna 2023. Vakuutusmaksuun vaikuttaa edelliseltä vuodelta kertynyt 3,8 miljoonan euron alijäämä.

Yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaisesti vakuutetuilta yrittäjiltä perittävällä ns. yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitetaan yrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajan lyhentämisestä aiheutuvat kulut, joiden määräksi arvioidaan vuonna 2023 noin 10 miljoonaa euroa. Omavastuuajan rahoittamiseksi yrittäjiltä perittävää päivärahamaksua peritään 0,23 prosenttiyksikköä vuonna 2023. Vakuutusmaksuun vaikuttaa edelliseltä vuodelta kertynyt 0,9 milj. euron alijäämä.

Muut työtulovakuutuksen etuuskulut ja korvaukset samoin kuin työtulovakuutukseen kohdistuvat Kelan toimintakulut rahoitetaan työnantajien maksamilla työnantajan sairausvakuutusmaksuilla sekä palkansaajien ja yrittäjien maksamilla päivärahamaksuilla. Maksut maksetaan palkka- ja yrittäjätulon perusteella. Niillä katetaan 88 prosenttia työtulovakuutuksen kuluista.

Vakuutusmaksuja vahvistettaessa otetaan lisäksi huomioon sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden arvioitu vaje tai ylijäämä edelliseltä vuodelta. Vajausta syntyy, jos sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuus alittaa kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen kuluista ja ylijäämää, jos rahoitusomaisuus ylittää 12 prosenttia mainituista kuluista. Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuuden arvioidaan olevan noin 4,6 % työtulovakuutuksen osalta, jolloin 103,6 milj. euron alijäämä huomioidaan vuoden 2023 vakuutusmaksuissa. Alijäämä on aiheutunut suurimmalta osin tartuntatautipäivärahakustannusten vuoksi, jotka arvioitiin alemmiksi vuoden 2022 vakuutusmaksuja määritettäessä.

Vuonna 2022 työnantajat maksavat työtulovakuutuksen kulujen kattamiseksi 1,34 prosentin suuruista työnantajan sairausvakuutusmaksua ja palkansaajat sekä yrittäjät 1,18 prosentin suuruista sairausvakuutuksen päivärahamaksua. YEL -yrittäjien lisärahoitusosuus on 0,14 prosenttia maksun perusteena olevasta työtulosta. YEL -yrittäjien voimassa oleva päivärahamaksu on siten 1,32 prosenttia.

Koronavirusepidemia vaikuttaa työtulovakuutuksen etuuksista erityisesti tartuntatautipäivärahaan. Syyskuun 2022 loppuun mennessä tartuntatautipäivärahaa on mak-

settu lähes 335 000 henkilölle noin 236 milj. euroa. Tartuntatautipäivärahaa arvioidaan maksettavan yhteensä noin 275 milj. euroa vuonna 2022 ja noin 85 milj. euroa vuonna 2023.

Laskelmissa on käytetty Kelan tekemää väestöennustetta, joka pohjautuu Tilastokeskuksen väestöennustemalliin ja väestön ennakkotilastoihin vuodelta 2021. Syntyvyyden osalta tilastokeskuksen oletuksista on poikettu hieman. Vuonna 2021 kokonaisedelmällisyysluku oli 1,46 ja syntyneiden määrä 49 594. Vuonna 2022 syntyvyys näyttää jäävän viime vuotta alemmalle tasolle. Syntyneiden määräksi on arvioitu noin 45 700 kuluvana vuonna. Ennusteessa kokonaisedelmällisyyslukuksi on oletettu 1,35 vuodelle 2022 ja 1,4 vuodelle 2023. Nettomaahanmuutto oli 22 905 (maahanmuutto 36 364 ja maastamuutto 13 459) vuonna 2021. Tässä laskelmassa netto-maahanmuuton arvioidaan olevan 23 000 vuonna 2022 ja 18 000 vuonna 2023. Ukrainalaiset pakolaiset eivät ole luvuissa mukana.

Työtulovakuutuksen rahoitusta koskevissa laskelmissa on otettu huomioon seuraavat vireillä olevat lainmuutoshankkeet valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaisesti:

Osasairauspäivärahan kehittämiseen ja kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiin liittyvät muutokset (HE 181/2022).

Yrittäjän eläkelain muutos (HE 102/2022) on huomioitu 2023 alkaen. Muutoksella on pieniä vaikutuksia muun muassa kansaneläkkeisiin, työttömyysturvaan, asumistukiin, toimeentulotukeen ja sairausvakuutuksen päivärahoihin sekä maksuottoihin. Vaikutukset vuoteen 2023 ovat vähäiset.

4. Ehdotukset

Sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen maksuista säädettäisiin antamalla valtioneuvoston asetus sairausvakuutusmaksujen maksuprosenteista vuonna 2023.

4.1. Ehdotus sairaanhoitovakuutuksen maksuiksi vuonna 2023

Kun otetaan huomioon sairaanhoitovakuutuksen kulujen ja korvausten arvioidut muutokset, palkkasumman arvioitu kehitys vuonna 2023 sekä sairausvakuutusrahastossa oleva sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuuden määrä, sairaanhoitovakuutuksen kulujen kattamiseksi ehdotetaan, että sairaanhoitomaksun maksuprosentiksi palkka- ja yrittäjätulosta vahvistetaan 0,60 prosenttia vuonna 2023. Eläke- ja etuustuloja sairaanhoitomaksun perusteella perittäväksi vakuutusmaksuprosentiksi ehdotetaan vahvistettavaksi 1,57 prosenttia etuustulosta.

Vuodelle 2023 sairaanhoitovakuutuksen maksut ehdotetaan vahvistettaviksi seuraavasti:

	2021	2022	2023
Palkansaajan ja yrittäjän sairaanhoitomaksu	0,68	0,53	0,60
Etuudensaajan sairaanhoitomaksu	1,65	1,50	1,57

4.2. Ehdotus työtulovakuutuksen maksuiksi vuonna 2023

Kun otetaan lisäksi huomioon työtulovakuutuksen kulujen arvioidut muutokset ja palkkasumman arvioitu kehitys vuonna 2023 sekä sairausvakuutusrahastossa oleva työtulovakuutuksen maksuvalmiuden turvaava rahoitusomaisuuden määrä, työnantajan sairausvakuutusmaksun määräksi tulisi 1,53 prosenttia työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) 5 §:ssä tarkoitettusta palkasta.

Palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuksi tulisi alle 15 703 euroa ansaitsevien osalta 0,00 prosenttia ja 15 703 euroa tai enemmän ansaitsevien osalta 1,36 prosenttia. Vähintään 15 703 euroa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksu perittäisiin myös edellä mainitun euromäärä alittavasta työtulon osasta. Yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuilta yrittäjiltä päivärahamaksun lisäksi perittävä yrittäjän lisärahoitusosuus olisi 0,23 prosenttia. Laskelmissa on otettu huomioon vireillä olevat lainmuutoshankkeet ja talouskehitys valtion vuoden 2023 talousarvioesityksen mukaisesti.

	2021	2022	ehdotus 2023
Palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu	1,36 vähintään 14 766 € tuloilla	1,18 vähintään 15 128 € tuloilla	1,36 vähintään 15 703 € tuloilla
	0,00 alle 14 766 € tuloilla	0,00 alle 15 128 € tuloilla	0,00 alle 15 703 € tuloilla
YEL -yrittäjän lisärahoitusosuus	0,19	0,14	0,23
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1,53	1,34	1,53

5. Vaikutukset

Työnantajien vakuutusmaksuosuus kasvaa noin 209,5 miljoonalla eurolla, yli 15 703 euroa vuodessa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuosuus kasvaa noin 157,9 miljoonalla eurolla, palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksuosuus kasvaa noin 91,4 milj. euroa ja etuudensaajien sairaanhoitomaksuosuus kasvaa noin 21,6 milj. euroa sairausvakuutuksen menoista edellisvuoteen verrattuna.

Kelan sairausvakuutuslain perusteella saamien vakuutusmaksutulosten arvioidaan olevan vuonna 2023 yhteensä noin 3 799,5 milj. euroa. Työnantajamaksuja arvioidaan

kertyvän 1 550,3 milj. euroa, palkansaajien ja yrittäjien maksuja 1 767,4 (sis. yrittäjien lisärahoitusosuuden) milj. euroa. Etuustuloista vakuutusmaksutuloja arvioidaan kertyvän 481,7 milj. euroa.

Valtion rahoitusosuuden sairausvakuutuksen kuluista arvioidaan Kelan laskelman mukaan olevan vuonna 2023 yhteensä noin 2 389,8 milj. euroa toimintamenot mukaan lukien, missä olisi lisäystä vuoteen 2022 verrattuna noin 112,3 milj. euroa. Kelan laskelmassa ei ollut huomioitu lääkekorvaussäästöjen alentamista 35 milj. euroon eikä koronatutkimusten ja –rokottamisen korvaamisen jatkamista. Nämä muutokset lisäävät valtion osuutta 15 – 18 milj. euroa riippuen koronatutkimusten ja –rokottamisen korvaamisen kestosta.

Esityksen pohjana olevissa Kelan laskelmissa on oletettu työtulovakuutuksen maksujen perusteena olevan palkkasumman kasvavan 3,3 prosenttia vuonna 2023. Oletus perustuu valtiovarainministeriön talousoletuksiin, jossa on huomioitu työllisyyden kehitys sekä yleinen palkkakehitys.

6. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023. Maksuja sovellettaisiin vuonna 2023.